GAZETA
DE TRANSILVANIA.

(КЪ ПРЕАНАЛТА ВОІЕ).

Nro 19. **Brashov, 11. Maiu.** **1842.**

Трансілванія.

Дескъшірі.

— Четіторіі ноастре нъ'шї вор прінде а прівї къ атенціе прілеж шї ан Нр. 13 а „Газетеі" дін а. к., ан каре ноі ам пъртъшірэм ун діскърс антітълат „Прівіре скъртъ песте діспъсіціле лінгвістіче але ацтъзї." Аша дар прівіре, їар нъ дісертаціе, нъ діспъс. Къутам, ка дъпъ че пъблічіщіі націі магіаре шї къ чіа сасеаскъ се анвълъірэ ан аша нінсъкъте черте лінгвістіко-політіче, съ ле петрецем шї ноі пе скърт маі мълт нъмаі ка прівіторі къ тотъл нетралі, прекъм нъ одатъ шї кіар ан поменітъл артікол ам декларато ацтеста къ кълінте лъмъріте, арътънд тотдеодатъ, къмкъ тот че ампъртъшім, есте скос дін газіле, їар маі бъртос дін кондеіле пъблічіщілор дін ацтеастъ патріе шї анъміт дін „Вестіторіъл Трансілван" шї їарэш дін Сателіт Нро 27, 28, 29. „Ноі ла тоате ацтестеа съ нъ адогъм німік, чі съ не лъъм време а ръмеа тоате ідеіле пънъ акъма пъблікате де о парте шї де алта шчл." аша борбірэм ноі атънчі. Къ тоате ацтестеа ацї не поменім, къ ла Нро. 37 а „Вестіторіълъї" дін Клъж есе ун артікол антітълат Czáfola (рефрънцере, refutatio), антрэ каре біетъл Авктор антърътат їкам гъчім причіна причінеі) пънъ ла прімеждіа де а іеші бърза фіереа прін тот сънцеле, съ'с нъмітъл артікол а Газетеі де Трансілванія нъ щіе съ'л нъмеаскъ нетемеінік саъ неръшінат; тотдеодатъ анвіноваціще шї пе Редакціе, кънї нъ 'шаъ фъкът рефлексііле ла челе зіче де пъблічіщіі Сасї. — Редакціа ацтестеі Фоі арътъ четіторілор съі шї атъта сърбъторіще, къмкъ дънса, се ва пъзі къ тотдеадінсъл, а нъ се аместека нічі ан діспъте де ацтеастъ че аъ анчепът а прічінъї кіар шї греаць. Дінї тот дін ацтла скоп не сімцім андаторацї а не деслъші тендінціа подстрэ шї къ ърмътоареле пъціні.

Дакъ ідеіле къпрінсе ан артік. дела Нро 13 а Газетеі сънт саъ нъ сънт нетемеінічі саъ неръшінате, ноаъ пріа пъцін не пасъ. Дін прічінъ къ ацтла нъ ешірэ дін кърсъ де роман, чі еле сънт адънате кіар дін опініа пъблікъ шї кіар дін тіпъріте унгъреск шї немцеск ал патріеі аша прекъм лаъ афлат Редакціа. Довадъ ла ацтеста фіе нъмерії сък арътаці дін „Сателіт," *) шї алтеле маі мълте кіар шї дін жърналеле унгъреші дела Клъж, дін каре маі ан грак' не събцінем ан мінте антре алтеле трактатъл антітълат. Unio де Д. Сінтівані шчл. шчл. Їар къмкъ Редакціа „Газетеі" нъ 'шаъ фъкът а ле сале рефлексіі, прічіна есте, 1) къмкъ пъблікъл четіторіъ аї ацестіаш тоате рефлексііле че се пъте фаче деспре лъкърърілор ан де мълте орі поменітъл артікол кънрінсе, ле къноаще фоарте бінє, де рост, шї мълт маі не ларг, атът дін алте ізвоаре тіпъріте, кът шї маі бъртос дін Плънсоареа Вніскопълъї нънїт Васіліе Мога апърътъ ла Діета дін анъл 1837 тіпъріт ан Irómány Könyv ла Нр. 77 пе маі бінє де доаъ коале, апоі традъс шї тіпъріт ромънеще ла ањ. 1840 дінї ан Брашов *) ан маі мълте съте де ексемпларе, анкът Ромънъл дін Erdélyi Híradó пентрэ пъблікъл ромънеск антрэ адевър сосіс де шї нъ де тот, ан мълте прівінце анга фоарте тързіъ; 2) Рърмъ-бъ Домніле, анвъцаці не, че рефлексіі ар пъте фаче о Редакціе ромънеаскъ дін Трансілванія, фърэ а нъ се теме, къ орі анкътръ ар да, кіар „адевъръл, їар спарце капъл? Спънціі-не," че мотіве ар пъте авea ацест жърнъл пентрэ ка съ'шї іасе дін а са нетралітате, шї съ нъ пъзіаскъ нъмаі о позіціе дефінзівъ ан амбе пърціле, атът пе кът аї порънчіре

Вецї Сателіт Нро. 27 антемнарія: Die Walachen zwischen Ungarn und Szeklern sind Unterthanen u. s. f.

**) Вецї Нр. 44 шї 45 а Фоіі пентрэ мінте шчл. дін а. 1840. Традъкціа де Редакторъл Газетеі.

bjbv

вечінікъл ші отрълъчітъл дрепт ал натъріі? Ноі Романіі че съ маі фачем рефлексіі? Ам ші фъкът катіва, каре пърчесеръ, дъмнезеў ші конщіінца не есте мартъріе, къраt нъмаі дін ізбірea катръ ачeастъ патріе атът де черкатъ прін партіде, прекум рарѣ се маі афлъ алта. Ѣ антрeaм, атът пе компатріоціі Унгурі, кът ші пе Сасі, в'аў тіknіт але ноастре рефлексіі, ла каре аншівнеаці дат прілеж, ші оарешкъм неаці провокат прін тeаск? Домнілор, ѣ маі рѣгъм анкъ одатъ, нъ не анеламъшіці ші пе ноі ан чертеле Двоастре; дакъ нъ не пътеці ажъта (нъ зік дакъ нъ воіці), лъсаціне ан пачe, къ пентръ ноі десталъ есте ръзтатіа зілеі, каре ърмеазъ фърѣ нічі ън рост ъна дъпъ чeaлалтъ. — Де алтмінтрeaa не плаче, къмкъ „Вестіторіъл Трансілван" къ ачест прілеж, пъ лънгъ че рекъноаще, къ „Романіі се афлъ ан Трансілваніа токма дін бріміле ан каре 'іаў адъс пе еі аічі Траіан ші алціі Ампъраці Романі," апоі ампъртъшеще ші катіва къбінте дін ънеле к. к. порънчі бініте ан жос дін бремі ан бремі спре апъраrea Романілор лъкъіторі ан пъмънтъл ачeста. —

Ан сфършіт спре а не анделeце ънііі къ алціі маі біне, рѣгъм пе Пъблічіціі „Вестіторіълъі," ка пе кът се поате съ нъ скълчіе нічі съ скъртезе конструкцііле чітате дін алте Жърнале. Спре пілдъ, прекум ан със арътатъл нъмър дін Сателліт нъ с'аў зіс къ „тоцъ Романіі" дін пъмънтъл Немцешск ші Съкъеск сънт іобаџі, аша традъкжндъсе ачeа перікопъ ші ан Романеще, іарѣш нъ с'аў адаос німік, чі традъкціа се фъкъ антокма. Пeсте ачeаста ноі дін партіне анкъ цім прea біне ачeа че ші Корреспондінтъл „Вестіторіълъі" дін Клъж спъне антърътат, къмкъ ан Комітатърі се афлъ о маре мълціме де фамілії романеціі немціше ан тоатe пърціле, каре дъпъ леџі трeбіе съ аібъ ачeлеаш дрептърі къ немцешімea (нобіліміа) ънгъреаскъ. Чіне нъ ціе, къ се афлъ ан Ардeал ънеле сате, ан каре де нъ токма тоці, о парте анкъ маре а лъкъіторілор сънт романі немцеші; дар къ тоатe ачeстea романіі прівілеџіаці пе лънгъ грeбіа нъмър а челор іобаџіці се фак оарешкъм невъзъці ші несімціці. Де кълъва бітъ асесторашъ іч колo, съ тъчем. Антр'ачeea, къмкъ ан Сzіме нъ се афлъ нічі ън дерептаторіъ пъблік де романі, ачeаста анкъ нъ не трeчea прін гънд а о тълъдъі.

— Де къмва Корреспондінтъл Вестіторіълъі есте антръ адeвър ізбіторіъ де дрептате ші де къмва аі плаче а трeче де цінерос, ноі нъ не андоім, къмкъ ачeаста а ноастръ деслъшіре о ва лъа ан бъгаре де сeамъ, іар прін органъл че 'шаў алес о ва фаче къноскътъ ші пъблікълъі магіар, тотдеодатъ пе вітіторіъ се ва пъзі де анъ діжъдeка къ о аша неіертатъ ъшъріме де міnte тeндінціа ънъі жърнал оінгър дін ън артікол чітіт къ ізџealъ сгомотоаса ші сџeціале нъ 'ші ле маі андрепта асъпра ънъі обіект саў събіект еластік, де ънде съ покнeаскъ андрънт, фърѣ а вътъма кът де пъцін пе чел лъат ан цінтъ.

Редакторъл Газетеі.

Брашов, 18. Маіъ. Дъпъче де кърънд алeсъл депътат Д. Сенатор Фр. Фабріціъс дін теміъръ бінекъвънтате де ачeа сарчінъ с'аў абдікат, ан локъ'і се алeасе Д. Секретаріъ де Магістрат Карол Шнелл.

Щірі діeтале. Дъпъ че ан 5. Маіъ маіорітатea Діетеі аші пропъсесе а фаче о прea ансемнътоаре скімбаре ан проіектъл де леџe прівіторіъ ла алeџerea офіціалілор ан комітатърі, адeкъ а џerце къ тотъл клавъсъл съмътоаре пентръ релаџіііле реліџіоасе, дъпъ о десбатere маі лънгъ, тотъш ан сфършіт ансаш маіорітатea се анвоі къ пърerea міноріtаціі, де а нъ се фeрџe ачeа клавъсъл. — Ан 6. Маіъ дъпъ чітірea ші събскріerea протоколълъі се лъа анаінтe к. рескріпт вeніт де маі наінтe ан кавза міліціеі мар. цінаше. Десбатеріле ачі ързіте ші антінсе пeсте тоатe шедерea дін зіоа ърмътоаре ера прea інтересанте. Ан ърмъ Статъріле хотъръръ, къмкъ дъпъ че міліціа мърцінашъ дела анчeпът, адeкъ ан вeакъл трeкът с'ар фі організат афарѣ дін калea леџіі адeкъ фърѣ прегътіре ан брeо Діетъ ші дъпъ че старea міліціеі анъміт а чeіі съкъінціі ажънсе астъзі а фі оарешкъм маі рea дeкът а іобаџілор, аша съ се факъ трeі деосібіте репрезінтаџіі, ъна ан нъмеле антреџeі наџіі съкъінціі, адóа ан нъмеле орашелор съкъінціі ші а трeіа ан нъмеле нобілілор Романі карії слъжеск ан реџімінтъл съкъіеск*), антръ каре ан тоатe съ се ре'ноіаскъ чіріріле де ъшърарe фъкъте ші ан Діета дела 1837.

— Ла 30. Апр. ан орашелъл Тeака токма ла врeмea търгълъі єші ън фок къмпліт, каре антр'ън чeас містрі 46 касе ампрeжнe къ тоатe зідіріле економіче де прін прецър. Патръ оамені анкъ аші пердърѣ віаца прін фъріа елімeнтълъі. Нъ се ціе, дакъ фокъл с'аў пъс де мънъ анръвтаціънъ, саў нъмаі антъмпларea 'лаў прічінъіт. (Sieb. B.)

*) Се ціе, къ ан Трансілваніа афарѣ де чіле доаъ реџімінте къраt романіцъ дe педестріме мърцінаше ле анчeпът се організасе ші ън реџімінт де калърціі къраt Романі, анкъ ачeста дін ърмъ съпт Іосіф II. се антръпъ къ чeл съкъіеск де калърміі.

Ред.

bjbv

Ungaria.

Pesta, 1. Maiŭ. Interesŭl komerciŭl ăn Ungaria mĭrŭ creskĭnd. Oamenii se konvinge, kŭmcă dĭnsăreа poate pŭrta foarte mult pe a sa cătrănă spinare. Ăn cestia acționarilor privilă. banc unguresc komerciŭl din 30. Apr. se ocupă o comisie, care să organizeze acest institut. Maghiarii auzindu-l stau parte mare din frunteaşii negustorilor.

Foamete. Cetatea ce domnĭ ăn anul trecut ăn mulțe părțĭ ale Ungariei şi a Transilvaniei şi bădĭe acuma ăn primăvară trăistile sale sermane. Ăn Komitatul Bihariului dupe cifrile din 3. Maiŭ publicate ăn „Gazeta Națională" ungurească, dupe ce timpul ambla rĭe şi semănătorile pe la multe părți era slabe, apoi pănea, care înainte cu trei ani se cumpăra cu suce grosĭe, acuma s'au urcat la preț de 26 grosĭe; fetița de unsoare de porc este cu un florin, ăn cât între Românime unii mor de foame, pricum aceasta se dovedesce oarecum prin cărțile statistice ale comitatului dat din 9. Apr. şi publicat ăn acel mare Komitat întins pe 200 milĭre pătrate, unde respective foarte rar cultivat.

— Ăn Komitatul Ung s'au hotărît a se face împrumutare de 10,000 florini arginți, spre a se împărți la săracimi.

Dogoș. Ăn adunarea de Komitat (a Crașovului) ținută şi la 11. Apr. a. c. bine între altile un lucru foarte interesant pe tapet. Se afla adecă, cărții ofițerii de religia greco-unită, ca începând Calindarul vechiu Iulian, adecă cel antokmit de Iulie Cesar, cu priimiască pe cel nou Grigorian. Nemeșimea unită (Sârbii mai toți) care era de facă, se anboi la aceasta şi asa se hotărî a se face catre M. Sa Împăratul şi Crailul o smilite rugăminte, ca M. Sa cu binevoiască a hotărî cât mai curend ziua adunării naționale pentru alegerea de Mitropolit la Carlovițu, cu care prilej cu se fia la cercetare şi Calindarul.

(Gazeta Națion.)

— Episcopul romano-katolic Iosif Lonovici al Canadului bine voi a mări fundația școalei katolice din Dogoș unde cu 1000 florini.

Chronică.

SERBIA. Dela Cotar 22. Apr. Porunchile Porții, prin care guvernul Serbiei se îndatoreaza a rădica exilul lui Cuci, Garașan şi Simici cu oferindu-i a bine iarăşi ăn Serbia, ău sosit unde cu capitul lui Martie ăn Belgrad şi sunt sokotite ca o noao întemare de neatîrnarea Serbiei, de şi avelea nu s'au pus îndată ăn lucrare, din pricină, ca consulul jeneral rusesc unde nu priimesce anboirea curții sale. Akuma Duci şi Garașan fură priimiți de către prințul Mihail ăn Belgrad. — Duci nu bulgaresce este numit teatru unor spărcate nelegiuiri cumpărite din partea dregătorilor şi a soldaților turcești. Locuitorii din pașalicul Nissa alearga din noi la mila şi ajutorul prințului sârbesc ăn contra nisuințelor apucări şi urzimi turcești, ca adaos, ca prințul cu adunu dreptele lor plângeri înaintea Sultanului, fiindcă depotatul împuternicit de către şi prinț de către Turci şi s'au omorît. Se pare ca Abdurraman Bei, care komanda acolo, é skos din avel post, el unde mergu cu aceste rele rupte dela Raiali anchetinduți ași, cum şi petrecut de elestimile nenorociților, pe carii el 'i-a arunkat ăn nisuințe tiranoșie.

— Dupe scrisorile din Bucuresci cercetarea anchetu cu rapunu aşa mare ăn contra anchetatorilor şi a partașilor la turburările din Braila se face acuma cu lunezime ancemnatoare. Cei printi sunt cinuți ăn arest foarte usor şi singur unul, care é bădit de vinaș al unui ofițer se afla la prinsoare de criminal. (Taz. Cib. Nr. 124.)

TURCIA. Beirut, 10. Apr. Omar Paşa face una. Ăn zilele din urmă pofti el pe frunteaşii Siriei şi muri a Druzilor supt steamul cu boiețe ace anglețe cu dunii ăn cauza Maroniților. Șapte din acele capitenii veniră ancoți de oameni lor; unde dupe cuvintele de bun-venire şi dupe darea cuvenită şi a cafelei, la un semn dat cu toba fură veste se unduiară şuile toate, ospeții se dezarmară şi li se puse cătușe, ce gutiră şi patru unuri, iar prin prejur eşiră la ivealu 2000 soldați turcești. Alții trecură 24 ceasuri şi 5000 Druzi armați se şi adunară cerund pe a lor capetenii. Unde miliția cea regulată aşteptă şi dela Saida adunu pe acea muțime, unde capitenile lor sted supt pază. Se zice ca guvernul boiețe a trage pe unii la judecată pentru purtarea lor arătată asupra Maroniților; dar e teamă, ca nici Druzii nici Maroniții nu pot aşepta dela Poarta mai multu, decât o apucare de rele turcești.

GERMANIA. Karlsruhe (capit. ăn Duca Baden). Foaia oficială din 3. Maiŭ publică porunca guvernului, prin care adunarea jenerală este chemată ăn lontru pe 20 a zicei unui. Prezidentul camerii fu denumit markgrafu Wilhelm. Dela Dieta mareşi Ducat Baden Germania é ledată a aşepta multu. Cu bedem camera noao ce ie. prudi are de gând a face.

bjbv

ПРУСІА. Берлін. Кълъторіа М. Сале а Рігії ла Ст. Петерсбург є хотъръ пе 7. Іуніе прін Посен ші Данціг.

ОСТІНДІА ші АФГАНІСТАН. Се щіе къ цара ѧн каре Енглезії поартъ ръсбоїул ку Афганії єсте фоарте мунтоасъ ші курматъ де пасурї стрімте. Ну ва фі де прісос а куноаще о ноаъ ѧнтъмпларе ненорочітъ пе каре о скоатем дін о скрісоаре а Докторулуї Харпер датъ дін 31. Іан. а. к. дін лагърул дела Кувулнір. Ѧн ачеле пърцї де лок єсте ун пас прімеждіос нуміт Кеібер апърат ші ку о четъцуіе. Командірул єнглезеск авѫнд о брігадъ ѧн вечінътате, ѧші пусе ѧн кап а купрінде пасул, фъръ а сокоті біне тоате ѧмпрецїуръріле, прекум, къ тоцї лъкуіторії се афла ѧн арме, къ Енглезії требуіа съ ащепте ажуторїу дін Пенцїаб ші къ лор ле ліпсїа храна пе о време де іарнъ кум єра атунчї. Дечї ѧнтр'о сеаръ доаъ Реціменте прїіміръ порункъ де а плека ѧн тъчере адѫнкъ ші а мерце тоатъ ноаптеа, ѧнкѫт дімінеаца се афла ла локул хотърѫт. Аічї се ѧнчінсе о ловіре ацеръ, ку тоате ачестеа търіа о купрінсеръ Енглезії ку прецул кѫторва греў ръніцї. Ѧнтр'ачеа ваї де єї! афларъ къ ачеа търіе єра нумаї ун куїб тікълос фоарте, ѧнтру каре ну се афла нічї хранъ нічї коперіше ѧн контра єлементелор ші фіїндкъ нічї кортуріле ну'ші ле адусесеръ, аша суферінцеле лор єра песте тоатъ ѧнкіпуіреа. Остъшімеа прїімеа нумаї жумътъцї де порції мѫнкаре де чеа маї реа калітате, песте ачеаста опт нопцї фуръ сіліцї а дормі супт черїул слобод. Ѧнтр'ачеа челелалте доаъ реціменте ръмасе ѧн лагърул дела Кувулнір, се ѧнчеркаръ ѧндатъ дін зіоа урмътоаре а стръбате прін пас, а вені спре ажуторїу; ѧнсъ лъкуіторії дін цінут се ші скуласеръ армацї ші ребътуръ фоарте урѫт пе Енглезї. Ценералул де брігадъ, маіорул съу ші вреo алцї 16 офіцерї с'аў фост ръніт ѧнкъ дін зіоа чеа дін тъіе ші Думнезеў маї щіе кѫцї солдацї с'аў маї ръніт ші оморѫт. — Дечї възѫнд Енглезії къ ну є скъпаре, ѧмбіаръ пе къпетенііле Афганілор ку 5000 фунцї Стрл., ка съ'ї ласе слобозї; ачещіа ѧнсъ єра аша ѧнтъртацї, ѧнкѫт респунсеръ: ба ну, воі не путецї да саў путецї цінеа банії, ноі ѧнсъ въ вом тъіа капетеле ла тоцї. Астфелїу Енглезії се афла ѧн старе ну де тот плъкутъ. Ві ръмасеръ ноаъ зіле ѧн четъцуіе, пънъ кѫнд ну леаў маї ръмас нічї о букътуръ де мѫнкаре, ші фіїндкъ ну ле вінеа ажуторїу, єї фуръ сіліцї а се хотърѫ ла о нъвалъ. Ачеаста о фъкуръ Енглезії ѧн 25. Іан.; ѧнтр'ачеа абіа єшіръ дінтре зідірї, кѫнд деодатъ ѧї нъпъді о плоаіе де глонцурї фъръ а щі дін кътръў. Лѫнгъ тоатъ стѫнка єра аскунс кѫте ун Афган ку пущї лунцї, каре ажунг маї департе декѫт челе обічнуіте. Аша Енглезії авуръ а ста ла фокул ачел крѫнчен пе тоатъ времеа маршулуї лор пънъ ѧн лагър. Аічї ажунсеръ єї пе ла 3 чеасурї дупъ амїазї, дар ку пердере кумплітъ. Сінгур дінтр'ун реціміт ръмасеръ 178 осташї морцї саў ръніцї, іар брігада тоатъ ѧшї сокотеще пердереа са ла 600 оаменї ѧнтре карії вреo 25 офіцерї. Тот багашул ші каії ръмасеръ ѧн мѫніле връшмашілор. Енглезії ѧнсетацї де ръсбуіаре ащепта ажуторінца фъгъдуітъ.

DE АРТЪ.

Д. І. Баннхолцер пофтіт фіінд а ръмѫнеа ші пе времеа тѫргулуї аічї ѧн Брашов, ку а са камера обскура, апої маї ѧнбогъцінду'ші ші коллекціа ку о ноаъ машінъ, нумітъ „Гѫдеа дела Діон," є сіліт а'ші амѫна кълъторіа ла Букурещї; ші дупъ че ші ѧн къпітала Ромѫніеї ва путеа петрече нумаї пе време скуртъ, ка ку атѫт маї курунд съ поатъ ръспунде кїемърії сале ла Константінопол, апої дореще а траце луареа а мінте маї бѫртос а Дамелор асупра унор букъцї артістіче куріоасе, кум „дупъ о кунуніцъ ѧнкъ о кунуніцъ ші іаръш о кунуніцъ„ пе каре артістул ле скоате дін о пълъріе ѧннаінтеа публікулуї ші песте ачеаста прін о мінунатъ іуцеалъ де мѫнї арункъ мулціме де жукърії копілърещї, бъіецї ѧнфъшацї ші маї ла урмъ атѫтеа пене, ѧнкѫт аї путеа ѧмплеа о перінъ маре.

Ліцітаціе.

Марцї ѧн 7. Іуніе 1842 ѧннаінтеа амїезіїла 10 чеасурї се фаче ла Бран ѧн кастелланатул де аколо ліцітаціа публікъ пентру асігурареа требуінцеї де лемне пентру міліціа дела Круче, Деалул друмулуї, кум ші дела челе шапте пікетурї ѧн цінутул Колібашілор дела 1. Ноембр. 1842 пънъ ла 31. Окт. 1843. — Кондіцііле де ліцітаціе се пот куноаще ѧннаінте атѫт ла Бран ѧн Кастелланат, кѫт ші ѧн Брашов ла к. к. офічіолат прімарїу де магазії.

Дела к. к. офічіолат прімарїу мілітъреск де магазії.

РЕДАКТОР ГЕОРГІЕ БАРІЦ. ЕДІТОР ІОАН ГЪТТ.

bjbv